

Dnro 547/183/2021

24.11.2022

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

Opetushallitus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

APULAISTIETOSUOJAVALTUUTETUN ALOITE

Tietosuojavaltuutetun toimistoon on tullut sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä että hyvinvointialueilta kysymyksiä siitä, voidaanko opetuksen ja koulutuksen järjestäjien oppilas- ja opiskelijarekistereihin, jossa käsitellään opetuksen ja koulutuksen järjestämiseksi tarpeellisia tietoja oppilaista ja opiskelijoista, avata ”tekninen käyttöyhteys¹” opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluille². Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, tiedonhallintalaki) oleva teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä koskeva sääntely korvaa aiemmin säädetyt teknisiä käyttöyhteyksiä koskevat säännökset³.

Opiskeluhuollosta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013, jäljempänä opiskeluhuoltolaki). Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen sekä 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa⁴. Vuonna 2015 opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos laativat yhteistyönä soveltamisohjeen oppilas- ja opiskelijahuoltolaista (soveltamisohje opiskeluhuollosta)⁵.

Opiskeluhuoltolain mukaan opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona⁶. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon⁷, johon opiskeluhuollon

¹ Kysyjät käyttävät myös termiä ”käyttöoikeus” tässä yhteydessä.

² Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 29 §:n 3 momentti, jossa säädettiin teknisestä käyttöyhteydestä, kumottiin lailla (907/2019) tiedonhallintalain säätämisen yhteydessä.

³ Kts. Tiedonhallintalautakunnan julkaisu Suositus teknisistä rajapinnoista ja katseluyhteyksistä (Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2021:21). Tiedonhallintalaissa säädetään teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien edellytyksistä ja niiden kautta tapahtuvien tietojen luovutusten toteutustavoista. Tiedonhallintalautakunta pitää tarpeellisena, että siirtymäaikana arvioidaan, onko aiemmin toteutetut sähköiseen tietojensiirtoon liittyvät menettelyt olleet tosiasiansa teknisiä käyttöyhteyksiä (s. 7).

⁴ Kts. oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 4 momentti (377/2022).

⁵ Uusi soveltamisohje oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädännön toteuttamisen tueksi (13a/2015), joka on julkaistu Kuntainfo -sarjassa.

⁶ Oppilas- ja opiskeluhuoltolain 3 §:ssä määritellään oppilashuollon kokonaisuus ja 4 §:ssä yhteisöllinen opiskeluhuolto. Opiskeluhuollon soveltamisohjeen mukaan yhteisöllisessä opiskeluhuollossa ei käsitellä yksittäistä opiskelijaa koskevia asioita (s. 8-9).

⁷ Kts. oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 § 2 momentti.

psykologi- ja kuraattoripalvelut kuuluvat, siten kuin laissa säädetään⁸. Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa⁹. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa ei säädetä sellaisista opiskelijoista koskevista tiedoista, joita tallennetaan oppilas- ja opiskelijarekistereihin opetuksen tai koulutuksen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi¹⁰.

Tämä oppilaiden ja opiskelijoiden ”tietojen sähköistä luovuttamista” koskeva asia on merkittävä oppilaiden ja opiskelijoiden henkilötietojen käsittelyn sekä myös opiskeluhoillon monialaisessa yhteistyössä toimivien toimijoiden toiminnan kannalta. Lisäksi sillä on vaikutusta tietojärjestelmien suunnitteluun ja kehittämiseen sekä opetustoimessa että hyvinvointialueilla¹¹. Opetuksen järjestäjät vastaavat oppilaitaan ja opiskelijoita koskevien salassa pidettävien ja julkisten henkilötietojen luovutusten lainmukaisuudesta¹². Tietojen luovutusten edellytysten täytyminen arvioidaan tapauskohtaisesti. Sen jälkeen tulee vielä arvioitavaksi, miten henkilötiedot luovutetaan tietoturvallisesti¹³.

Opiskeluhoitolain muutosten käsittelyn yhteydessä on pidetty tarpeellisena, että laaditaan käytännön soveltamisohjeet, joilla varmistetaan tiedonkulun toimivuus sekä henkilötietojen asianmukainen käsittely oppilas- ja opiskelijahuollossa¹⁴. Tietosuojavaltuutetun toimistossa vireille tulleet asiat, jotka koskevat oppilaiden ja opiskelijoiden ”tietojen sähköistä luovuttamista” oppilas- ja opiskelijarekisteristä opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalveluille, liittyvät tähän samaan aiheeseen. Monialaisena yhteistyönä toteutettavaan opiskeluhoitoon liittyy opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen lainsäädäntöä, mikä vaikuttaa oppilaiden ja opiskelijoiden henkilötietojen käsittelyyn opiskeluhoollossa tietosuojasetuksen mahdollistaman kansallisen liikku- mavarän puitteissa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalveluita.¹⁵

Olen edellä mainituin perustein katsonut aiheelliseksi tehdä teille tämän aloitteen. Jotta oppilaiden ja opiskelijoiden oikeudet ja vapaudet opiskeluhoillon toteuttamiseen liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä voidaan turvata, pidän tarpeellisena, että myös aloitteen aiheena oleva asia, josta tietosuojavaltuutetun toimistoon on tullut

⁸ Kts. mm. oppilas- ja opiskelijahuoltolain 5 §, 7 §, 9 §:n 2 momentti (633/2022) sekä terveydenhuoltolain 15 a § ja 17 a § (634/2021) sekä sosiaalihoitolain 27 c § (635/2021).

⁹ Kts. oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 §:n 4 ja 5 momentti, 15 §, 16 § (377/2022), 18 § ja 19 §.

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 20 §:n (377/2022) 1 momentti.

¹¹ Tietosuojasetuksen 25 artiklassa säädetään sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta.

¹² Opetushallituksen opas Julkisuus ja tiedonhallinta opetustoimessa. Kts. mm. kohdat 3 ja 5.2.

¹³ Kts. mm. tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohta ja 2 kohta, 32 artikla sekä tiedonhallintalain 4 luku.

¹⁴ Kts. EV 46/2022 vp ja StVM 4/2022 vp. Sivstysvaliokunta toteaa, että osana tiedonkulun parantamista on tärkeä kiinnittää huomiota opiskelijoiden henkilötietoja koskevan tietosuojan ja tietoturvan toteutumiseen. Kts. SiVM 7/2022 vp.

¹⁵ Kts. oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 § 2 momentti.

useita yhteydenottoja, otetaan huomioon valtakunnallisessa ohjeistuksessa. Asia ilmenee tarkemmin aloitteeseen liitetystä apulaistietosuojavaltuutetun yhdelle opetuksen järjestäjälle antamasta ohjauksesta. Tietosuojavaltuutetun toimisto voi osallistua tarvittaessa toimivaltansa puitteissa asiantuntijana yhteistyöhön.

Apulaistietosuojavaltuutettu _____

Ylitarkastaja _____

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarvittaessa tarkistaa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Liite

- Opetuksen järjestäjälle annettu apulaistietosuojavaltuutetun ohjaus (vastaanottajietieto poistettu)

Tiedoksi

- Kuntaliitto

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihte: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi